

Pestalozzi szemlélete

▶ (1746. január 12. – 1827. február 17.)

Szöveg: **Hengán Kamilla**, a Magyar Történelmi Társulat Tanári Tagozat tagja

195 éve, februárban hunyt el *Johann Heinrich Pestalozzi* svájci pedagógus, a neveléstörténet egyik legnagyobb alakja. A gyermekkorában kapott mély anyai szeretetet, a gondoskodást és az otthon melegét akarta nevelői tevékenysége során is átadni. A zürichi Collegium Carolinum tanulója lett, tanulmányai végén azonban a jogi és papi pálya választása között őrlődött. Ekkoriban találkozott a Helvét Társaság tagjaival, ahol olyan haladó eszmékkel és lelkes fiatalokkal ismerkedett meg, akik teljesen eltántorították addigi terveitől, és a pedagógia iránt érzett hivatástól. Progresszív nézetei miatt több társával fogságba került. A szabadulást követően vette kezdetét a méltán híres és igen sokrétű életútja, amelynek első állomása Neuhofer volt.

Pestalozzi mélyen vallásos ember volt, ami nevelői tevékenységében is megmutatkozott. Végig prioritása volt a szegények nevelése, és hirdette, hogy a művelődéshez mindenkinek joga van, amit a társadalom köteles is biztosítani. Fontosnak tartotta az erkölcsi nevelést, melynek birtokában juthat el az ember a tiszta erkölcs állapotába, ahol a közösségben képes egoizmusát legyőzve másokat elfogadni és szeretni. Az intézetekben a napokat imával kezdték. A vallásos nevelésében is követte módszertani modelljét: a gyerekekkel először meg kell tapasztaltatni Istent, és csak utána tanítani őket a hitről.

A pedagógiatörténetben szerzett fontos helyét neuhofer-i tevékenységével vívta ki magának, amikor összekapcsolta a fizikai munkát és a nevelői tevékenységet. A munkára nevelés kiemelt fontosságát fedezte fel: nincstelen gyerekekkel együtt létesített egy minigazdaságot. A program ugyan zátonyra futott, de ezt követően írásaival gazdagította a világot. Kiemelkedő művei a korszakból *Egy remete esti órája* (1780), valamint a *Lénárd és Gertrúd* (1781). Ez utóbbi regénysorozat formájában került nyilvánosságra, és ebben az egyszerű nép számára kívánta bemutatni pedagógiai meglátásait. Már ezekben a műveiben olvashatjuk, amit a mai pszichológia is alátámaszt, miszerint a nevelés legfontosabb színtere a család. Felismerte, hogy az egy közösségben élő emberek milyen nagy hatással vannak egymásra. Az írásai meghozták számára a hírnevet és ez a siker új lendületet adott a munkájához.

Életének következő nagy állomása Stans városához köti. A francia forradalom utáni harcokban sok gyermek maradt árván, ezért a francia kormány 1798-ban megbízta, hogy árvaházat létesítsen, és ehhez állami támogatást is kapott. Arra törekedett, hogy a gyerekek a munka mellett megfelelő oktatásban részesüljenek, valamint, hogy olyan közösséget hozzon létre, mintha családban élnének. Sajnos az intézményét öt hónap

forrás: cultura.hu

után be kellett zárnia, mert hadikórházzá alakították át. Az itt szerzett tapasztalatok után mélyebben kezdett didaktikával foglalkozni. Ezt követően Burgdorfban dolgozott iskolamesterként, ahol új alapokra helyezte a népiskolai pedagógiát. Sikereinek köszönhetően támogatásra lett, és az ottani kastélyban megnyithatta saját nevelőintézetét. Terveit ekkor még csak részben valósította meg, de már alsófokú mesterképző szemináriumot is működtetett. Újszerű megközelítését az érzékszervi tapasztalások és a gyermekek fejlődését lekövető oktatási folyamat jellemezte.

A nemzetközi hírnév is elérte életének yverdoni szakaszában. A világ több tájáról érkeztek pedagógusok Svájcba, hogy Pestalozzitól tanuljanak. A magyar közoktatásba is az ő tanítványai hozták el a modern pedagógia gyökereit, köszönhetően *Brunszvik Teréz*nek és *Váradai Szabó János*nak, akik nála tanulták a pedagógusmesterséget. Az intézet virágkorában meghatározó helyszíne lett a pedagógia fejlődésének, sok érdeme mellett azonban a svájci pedagógus vezetői pozícióban nem remekelt. 1824-ben anyagi okok miatt be kellett zárni az intézményt. Élete végére Neuhoferba vonult vissza, ahol 1827-ben meghalt.

Látható tehát, hogy Pestalozzi nagyon nagy hatást gyakorolt a pedagógiára. Ha közelebről megvizsgáljuk, szemléletét ma újra felfedezi a szakma. Kitűnő példája annak is, hogy egy pedagógus sikeressége a személyiségében gyökerezik.

Felhasznált szakirodalom

Mészáros István (1983): Pestalozzi változó arca 19. századi népoktatásunkban. In: *Pedagógiai Szemle*, XXXIII. évfolyam 2. szám, Ifjúsági Lapkiadó Vállalat, Budapest, 118–134. https://adt.arcanum.com/hu/view/PedagogiaiSzemle_1983_1/?pg=139&layout=s (2022. 01. 03.)

Prohászka Lajos (2006): *Johann Heinrich Pestalozzi*. Kézirat, Budapest, szerk.: Orosz Gábor, <https://mek.oszk.hu/04100/04159/04159.htm> (2022. 01. 03.)

Pukánszky Béla – Németh András (1997): *Neveléstörténet*, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest <https://mek.oszk.hu/01800/01893/html/07.htm> (2022. 01. 03.)